

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 61 0 Ps 008383 18 Rev
Banjaluka, 20.09.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Gorjane Popadić kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Jadranke Stanišić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca A. d.o.o. B. R. S., koga zastupa direktor I. P., zastupan po punomoćniku S. D., advokatu iz I. S. (preuzimalac kancelarije advokata P. N.), protiv tuženog C a.d. I. S., koga zastupa direktor M. S., kao i po punomoćniku Z. J., advokatu iz P., radi neosnovanog bogaćenja, odlučujući o reviziji tužioca protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 61 0 Ps 008383 17 Pž od 17.10.2017. godine, na sjednici održanoj dana 20.09.2018. godine, donio je

RJEŠENJE

Revizija se usvaja, presuda Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 61 0 Ps 008383 17 Pž od 17.10.2017. godine se ukida i predmet vraća istom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu broj: 61 0 Ps 008383 15 Ps od 30.01.2017. godine odbijen je tužbeni zahtjev tužioca da mu tuženi isplati iznos od 72.316,99 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od podnošenja tužbe pa do isplate.

Tužilac je obavezan da tuženom naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 7.342,50 KM u roku od 30 dana.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova parničnog postupka u iznosu od 130,00 KM.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 61 0 Ps 008383 17 Pž od 17.10.2017. godine žalba tužioca je odbijena i potvrđena presuda Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu broj: 61 0 Ps 008383 15 Ps od 30.01.2017. godine.

Odbijen je zahtjev tužioca da mu tuženi na ime naknade troškova postupka za sastav žalbe i takse na žalbu plati iznos od 1.875,00 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužilac, iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi predlaže da se revizija odbaci, odnosno odbije.

Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da mu tuženi isplati iznos od 72.316,99 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da su parnične stranke bile u materijalno-pravnom odnosu po osnovu ugovora o pružanju usluga autobuske stanice zaključenih ... godine i od godine, kojima se tuženi obavezao da će za račun tužioca pružati stanične usluge (prijem i otpremu autobusa, prodaju autobuskih karata, usluge otpravničke službe, obezbjeđenje parkinga za autobuse i ostale usluge po dogovoru) na svim linijama registrovanim kod nadležne institucije, a tužilac se obavezao da će tuženom platiti naknadu za svaku pruženu uslugu po važećem Cjenovniku, koji je sastavni dio Ugovora, da će se prilikom obračuna od ostvarenog prihoda od prodaje autobuskih karata obustaviti ugovoreni iznos naknade kao prihod tuženog ostvaren po osnovu pružanja staničnih usluga, te tužiocu doznačiti neto prihod ostvaren od prodaje karata; da će se obračun vršiti do 5. u mjesecu za prethodni mjesec i fakture izvršenih obustava ispostavljati uz obračun, kao i da bankarske troškove nastale transakcijom u ino-plaćanju snosi tužilac; da iz nalaza i mišljenja vještaka ekonomske struke od ... godine, proizlazi da je primjenom Pravilnika iz 2001. i 2007. godine tuženi u 2005. godini fakturisao manje za iznos od 205,93 KM, u 2006. godini manje za iznos od 117,77 KM, u 2007. godini više za iznos od 6.444,61 KM, u 2008. godini više za iznos od 6.356,28 KM, u 2009. godini više za iznos od 7.084,90 KM, u 2010. godini više za iznos od 3.855,52 KM, u 2011. godini više za iznos od 6.498,93 KM, u 2012. godini više za iznos od 7.353,77 KM, u 2013. godini više za iznos od 340,82 KM, u 2014. godini više za iznos od 2.121,10 KM i 2015. godini više za iznos od 511,03 KM, što ukupno iznosi 40.243,26 KM više fakturisanog iznosa; da iz dopune nalaza i mišljenja proizlazi da je tuženi tužiocu fakturisao više za iznos od 54.221,17 KM, a primjenom Pravilnika iz 2001. i 2007. godine i Odluke Vlade RS iz 2013. sa Protokolom od 26.03.2013. godine i bez parkiranja autobusa tuženi je fakturisao više za iznos od 55.652,86 KM, te primjenjujući samo Pravilnike iz 2001. i 2007. godine, bez peronizacije u autobuskoj stanici V. i bez parkiranja u autobuskoj stanici u I. S. tuženi je fakturisao više za iznos od 72.316,99 KM.

Kod takvog stanja činjenica prvostepeni sud zaključuje da prema načinu na koji su parnične stranke ugovorile međusobne obaveze (da tuženi izvrši obračun prodatih karata i ostalih usluga na autobuskoj stanici kojom gazduje, da dostavi fakturu uz obračun, da tužilac plati naknadu za izvršene usluge) proizlazi da predmetni ugovori imaju i elemente ugovora o nalogu, shodno odredbama člana 749. Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/05, u daljem tekstu ZOO), pa da tuženi u skladu sa zaključenim ugovorom ima pravo zadržavanja naplaćenog novčanog iznosa kao zaloge što je u ugovorima naznačeno kao obustavljanje iznosa koji se fakturiše shodno odredbama člana 763. ZOO.

Cijeneći pravni osnov tužbenog zahtjeva i činjenice koje je tužilac naveo u tužbi, kao i izvedene dokaze, zaključuje da tužilac nije dokazao da je na osnovu odredaba člana 210. ZOO njegova imovina prešla u imovinu tuženog bez osnova, jer je osnov postojao u ugovoru shodno odredbama člana 763. ZOO, da je vršenjem isplate, a znajući da nije dužan platiti izgubio

pravo da zahtijeva vraćanje, propustio se koristiti izuzetkom od ovog pravila o gubitku prava, odnosno reklamirati fakture i zadržati pravo vraćanja, posebno imajući u vidu da se radi o plaćanjima na osnovu ugovora u privredi, a da o ispunjenju, neurednom ispunjenju ugovora i naknadi štete nije bilo raspravljanja.

Drugostepeni sud je, nalazeći da je prvostepeni sud potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje krećući se u okviru tužbe i tužbenog zahtjeva, te pravilno zaključio da tužilac nije dokazao postojanje uslova za primjenu odredbe o sticanju bez osnova iz člana 210. ZOO, na koji se poziva tužilac, žalbu tuženog odbio i prvostepenu presudu potvrdio temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP).

Pobijana presuda nije pravilna iz slijedećih razloga.

Tužba je parnična radnja kojom se pokreće parnični postupak. Ona mora da sadrži elemente navedene u odredbi člana 53. stav 2. ZPP, između ostalog činjenični osnov (član 53. stav 2. tačka 2) ZPP) na kome tužilac temelji svoju tvrdnju da mu pripada pravo na određenu pravnu zaštitu. Činjenični osnov čine pravno relevantne činjenice iz kojih proizlazi pravna posljedica koja se traži tužbom.

Pravni osnov nije obavezni elemenat tužbe, a ako ga je tužilac naveo u tužbi, sud njime nije vezan (član 53. stav 3. ZPP).

Sud je dužan da osnovanost tužbenog zahtjeva cijeni na osnovu činjenica utvrđenih u postupku, bez obzira da li je tužilac pravilno označio pravni osnov, ili ga nije uopšte označio. Tako naprimjer, ako sud utvrdi da postoji obaveza tuženog prema tužiocu, ne može odbiti tužbeni zahtjev samo zbog toga što ta obaveza ne potiče iz pravnog osnova navedenog u tužbi već iz nekog drugog pravnog osnova.

Tužilac svoj zahtjev temelji na tome da je u periodu od do ... godine na osnovu zaključenih ugovora tuženi nepravilno vršio obračun izvršenih usluga, čime je naplatio više od ugovorenog iznosa i traži da mu tuženi plati iznos od 72.316,99 KM. U tužbi je tužilac naveo pravni osnov- neosnovano obogaćenje.

Tuženi je osporavao da je tužiocu neosnovano zaračunavao bilo koju uslugu, da tužilac ispostavljenе fakture nije vraćao tuženom niti je imao primjedbi na iste, a da je od početka primjene ugovora znao za sve elemente na osnovu kojih je tuženi sačinjavao fakture, te ističe i prigovor zastare potraživanja.

Visinu potraživanja tužilac je dokazivao nalazom i mišljenjem vještaka ekonomske struke koji je u nalazu i dopuni nalaza naveo da je tuženi tužiocu fakturisao veći iznos od ugovorenog.

Prvostepeni sud odbijanje tužbenog zahtjeva obrazlaže time da je tužilac znao i morao znati da li je naknada obračunata suprotno ugovorenoj, znao kad dospijeva naplata i bio dužan obavještavati tuženog po svakoj fakturi i obračunu da zadržava pravo tražiti vraćanje iznosa koji je obračunat u većem iznosu, pa zaključuje da tužilac nije tokom postupka dokazao da je njegova imovina prešla u imovinu tuženog bez osnova, kako to propisuje član 210. ZOO, čime

nije ostvario pravo na vraćanje neosnovano stečenog. Ovakav zaključak prihvata i drugostepeni sud.

Po ocjeni ovoga suda, pravni osnov tužbenog zahtjeva za isplatu iznosa od 72.316,99 KM, koji tužilac temelji na nepravilnom obračunu izvršenih usluga po ugovorima, je naknada štete zbog povrede ugovorne obaveze od strane tuženog (član 262. stav 2. ZOO), pa su nižestepeni sudovi pogrešno sudili kada su ovo potraživanje pravno okvalifikovali kao sticanje bez osnova, koje predviđa odredba člana 210. ZOO, bez obzira što je i tužilac takav pravni osnov označio u tužbi.

U smislu relevantnih odredaba ZOO, da bi bilo mjesta primjeni pravila o sticanju bez osnova, tj. pravno neosnovanom obogaćenju, potrebno je da se steknu određeni uslovi, a to je umanjnje imovine jednog lica, povećanje imovine drugog lica, uz odsustvo, odnosno nepostojanje pravnog osnova koji bi opravdao umanjnje i uvećanje imovine, ili da se taj osnov nije ostvario, odnosno da je otpao. Znači, uz postojanje uzročno-posljedične veze između uvećanja imovine na jednoj i njenog umanjnja na drugoj strani, neophodno je i nepostojanje valjanog pravnog osnova (pravni posao, sudska odluka, zakon). Prema utvrđenom činjeničnom stanju tuženi je obračunavao stanične usluge po osnovu zaključenih ugovora, izvršavajući svoje obaveze prema tužiocu preuzete pravnim poslom (ugovorom), odnosno uz postojanje valjanog pravnog osnova koji osnov je, prema stanju spisa predmeta i u vrijeme presuđenja bio na snazi, pa slijedom toga u ovom slučaju nema mjesta primjeni instituta neosnovanog obogaćenja.

Pored toga, u reviziji tužilac osnovano ukazuje da je u žalbi protiv prvostepene presude iznio prigovore u pogledu ocjene dokaza, te iznosio konkretne činjenične i pravne argumente za svoje tvrdnje o nepravilnosti prvostepene presude u vezi sa ocjenom dokaza (između ostalog odredbi ugovora i nalaza i mišljenja vještaka ekonomske struke) i razlozima koji su osnov za odbijanje tužbenog zahtjeva, a da drugostepeni sud nije u pobijanoj presudi dao svoju pravnu ocjenu žalbenih navoda, čime je postupao protivno odredbi člana 231. ZPP, pa pobijana presuda nema obrazloženje kojim bi bilo omogućeno stranci da u postupku učestvuje u punom obimu svojih procesnih prava.

Zadatak obrazloženja sudske odluke je da iznese subjektivne i objektivne elemente spora, objasni razloge zbog kojih je sud donio odluku sadržanu u izreci presude i na taj način pruži podlogu za kontrolu pravilnosti i zakonitosti odluke koju vrši instancijski sud povodom uloženog pravnog lijeka. Drugostepeni sud u obrazloženju odluke treba cijeliti žalbene navode koji su od odlučnog značaja i označiti razloge koje je uzeo u obzir, jer drugostepena odluka u stvari sadrži odgovor drugostepenog suda na razloge žalbe. Stoga se iz obrazloženja drugostepene odluke treba vidjeti koje je žalbene razloge drugostepeni sud usvojio, a koje nije i zbog čega.

Iz navedenog proizlazi da je drugostepeni sud zbog pogrešnog pravnog pristupa u rješavanju ove pravne stvari propustio ocijeniti odlučne žalbene navode i utvrditi odlučne činjenice koje su relevantne za odluku o zahtjevu tužioca, pa je slijedom navedenog valjalo na temelju odredbe člana 249. stav 1. i člana 250. stav 2. ZPP, ukinuti pobijanu presudu i predmet vratiti drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U ponovnom postupku drugostepeni sud će, imajući u vidu razloge navedene u ovom rješenju, pravilnom primjenom materijalnog i procesnog prava donijeti na zakonu zasnovanu odluku, za koju će dati jasne i logične razloge.

Predsjednik vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić